Gwiazda Dawida, gwiazda Betlejem

Widzę go, lecz nie teraz, oglądam go, lecz nie z bliska. Wzejdzie gwiazda z Jakuba, powstanie berło z Izraela, i roztrzaska skronie Moabu, ciemię wszystkich synów Seta. – 4 Moj. 24:17

Elegancka w swej prostocie, niebieska Gwiazda Dawida przyozdabia narodowe flagi Izraela od czasu powstania państwa w 1948 roku. Najdawniejsze odkryte ślady wykorzystania jej jako symbolu znajdują się w ruinach synagogi w Kafarnaum, pochodzącej z I wieku naszej ery. Jednakże pierwsze ślady tego symbolu można odnaleźć już w czasach Salomona. Dlatego też nazwa „Gwiazda Dawida” nie wydaje się być przesadzona.

Sześcioramienna gwiazda zbudowana jest dwóch przeciwstawnie umieszczonych trójkątów. Przedmiotem niniejszego artykułu jest zbadanie pochodzenia samej gwiazdy i możliwego znaczenia w proroctwie.

Pochodzenie symbolu.

Istnieje wiele teorii tłumaczących historię powstania tego symbolu. Niektóre z nich odwołują się do kultur pogańskich. Podejście to wydaje się dalece nieprawdopodobnie, zważywszy na wiek archeologicznych znalezisk. Inni uważają, że była ona symbolem okultystycznym. Również i ta teoria musi upaść w świetle faktu, jakim jest odkrycie symbolu gwiazdy w ruinach starożytnych synagog. Historyczną nazwą symbolu jest Magen David (Tarcza Dawida) i Pieczęć Salomona (prawdopodobnie wzór ten zdobił sygnet Salomona). W artykule „Czy Gwiazda Dawida jest koszerna?” (magazyn Petach Tikvah, tom 16, numer 4) David Chaimberlin sugeruje, że zbudowana jest ona z pierwszej i ostatniej litery imienia Dawida (hebrajska litera daleth, która w starożytnym języku hebrajskim miała kształt podobny do trójkąta), które wzajemnie się przeplatają.

Inna sugestia wskazuje na wielki cel Dawida jakim było zjednoczone królestwo Izraela. Po śmierci swego poprzednika, Saula, pokolenia Judy i Beniamina były jedynymi, które uznały jego władzę. Pozostałe pokolenia trwały wiernie przy domu Saula przez kolejne siedem lat.

Państwo Izraela rozumiane jako dwanaście pokoleń pozostało zjednoczone pod jedną władzą tylko przez ostatnie 33 lata panowania Dawida i przez 40 lat panowania Salomona, aby następnie rozpaść się na dwa odrębne królestwa za czasów Jeroboama, wkrótce po wstąpieniu na tron syna Salomona, Rehoboama. Tak jak trójkąt jest architektonicznym symbolem siły, tak Dawid wyobrażał sobie silną unię pomiędzy dwoma królestwami Izraela. Wzajemne przeplatanie się trójkątów miało sugerować silne więzy między nimi. Powstała w ten sposób sześcioramienna gwiazda posiada dwanaście zewnętrznych krawędzi, po jednym dla każdego z dwunastu plemion Izraelskich.

Gwiazda w proroctwie

„Widzę go, lecz nie teraz, oglądam go, lecz nie z bliska. Wzejdzie gwiazda z Jakuba, powstanie berło z Izraela, i roztrzaska skronie Moabu, ciemię wszystkich synów Seta” (4 Moj. 24:17).

Powyżej zacytowane proroctwo Balaama było wielokrotnie komentowane zarówno przez badaczy żydowskich, jak i chrześcijańskich, którzy wskazywali, iż ma ono zastosowanie albo do Dawida, albo do Jezusa, lub do obu tych postaci. Onkelos Targum oddaje powyższy fragment w następujący sposób: „Ujrzę go, lecz nie teraz, zobaczę go, lecz on nie jest blisko. Gdy król powstanie z domu Jakuba, a Mesjasz zostanie pomazany z domu Izraela, pobije książęta Moabu i będzie panował nad rodzajem ludzkim.”

Hebrajski komentator Moses ben Maimon tak rozumie ten fragment: „Widzę go, lecz nie teraz. Tu chodzi o Dawida. – Oglądam go, lecz nie z bliska. Tutaj jest mowa o królu Mesjaszu. – Wzejdzie gwiazda z Jakuba. Tutaj znowu jest mowa o Dawidzie. – Powstanie berło z Izraela. To jest wskazanie na Mesjasqza. – I roztrzaska skronie Moabu. To jest odniesienie do Dawida (‘Pobił też Moabitów i nakazawszy im pokłaść się na ziemi’ 2 Sam. 8:2), – Ciemię wszystkich synów Seta. To jest ponowne odniesienie do Mesjasza (o którym Ps. 72: 8 wspomina: 'Niech panuje od morza do morza’)”. Zarówno wielcy Maimonidzi oraz Rabbi Ben Ezra zgadzają się z tą interpretacją.

Zapis 1 Moj. 49:10 bez wątpienia odnosi wzmiankę o berle zarówno do Dawida, jak i Jezusa: „Nie będzie odjęte sceptrum od Judy, ani Zakonodawca od nóg jego, aż przyjdzie Szylo, i jemu będzie oddane posłuszeństwo narodów” (BG). To podwójne zastosowanie wydaje się być również poparte w tekście Obj. 22:16. „Ja, Jezus, wysłałem anioła mego, by poświadczył wam to w zborach, Jam jest korzeń i ród Dawidowy, gwiazda jasna poranna” (BW).

Zakładając, iż powołane proroctwo ma podwójne zastosowanie, należy zwrócić uwagę, iż odniesienie od Króla Dawida ma charakter nieco uboczny, gdyż nacisk położony jest tutaj na Mesjasza, którego Dawid jest obrazem. W drugim wieku naszej ery, około 60 lat po zdobyciu Jerozolimy przez wojska rzymskie pod wodzą

Tytusa, w Judei wybuchło powstanie przeciwko rzymskim rządom. Powstańcami dowodził niejaki Simon bar Kosiba. Duchowy przywódca Żydów w tamtych czasach, Rabbi Akiba, wspierając ruch powstańczy zmienił imię przywódcy na Bar Kochba co oznacza „syn gwiazdy”. Głosił on, iż dowódca ten jest Mesjaszem zapowiedzianym przez proroctwo Balaama.

Mimo początkowych sukcesów, wliczając w to wyparcie rzymskiej armii dowodzonej przez Hadriana z Judei, Bar Kochba wycofał się. Pozwoliło to siłom okupacyjnym przegrupować się, ponownie wejść do Palestyny i pokonać powstańców. Klęska żydów przypieczętowana została rzezią dokonaną przez zwycięzców zarówno w samej Jerozolimie, jak i w twierdzy Herodium, znajdującej się nieopodal Betlejem.

Gwiazda betlejemska

John Gill w swoim komentarzu sugeruje, że zapis 4 Moj. 24:17 lepiej winien być oddany w następujący sposób: „Gdy gwiazda skieruje swój tor do Jakuba, wówczas dzierżyciel berła powstanie w Izraelu”. Oznacza to, że gwiazda miała być swego rodzaju palcem wskazującym na przepowiedzianego proroctwem dzierżyciela berła, mającego prawo do władzy nad Izraelem. Naturalnym wnioskiem jaki nasuwa się w tym miejscu jest zastosowanie proroctwa Balaama do gwiazdy, która kierowała Magami w ich wędrówce do miejsca narodzin Jezusa.[1]

Magowie pochodzili ze wschodu, Balsam zaś był prorokiem mieszkającym w Pethor, na zachodnim brzegu rzeki Eufrat, na równiny Transjordanii przybył on zatem z północnego wschodu. Symbol Gwiazdy Dawida znajdował się na tarczach sił zbrojnych Dawida (jak sugeruje to tytuł „Maren Dawid” albo tarcza Dawida) i zwiastował ich nadejście, zaś gwiazda betlejemska zwiastowała nadejście większego niż Dawid.

Magowie byli prawdopodobnie wyznawcami Zaratustry (Zoroaster). Zarówno Dariusz, jak i Cyrus uważani byli za wyznawców tej religii, a zatem treść proroctw Balaama i Daniela mogła być im znana. Sama religia powstała w mieście Harat, miejscowości obecnie znajdującej się w Afganistanie, w pobliżu granicy irańskiej. Przywódca grupy tytułował się Rab- Mag, albo Główny Mag (mędrzec). Tytuł ten przysługiwał również Danielowi (Dan. 2:48), a w późniejszym okresie Nergalsharezarowi, w czasach Sedekiasza (Jer. 39:13).

Porównując podobieństwa pomiędzy gwiazdą z proroctwa Balaama, a gwiazdą za którą postępowali Magowie, komentator Lange pisze: „Gwiazda którą dostrzegli mędrcy ze wschodu, a która wiodła ich do nowonarodzonego króla żydowskiego, znajduje swój pierwowzór w proroctwie Balaama. Gwiazda, o której wspomniał w swym proroctwie, którą widział, nie miała charakteru literalnego. Gwiazdą tą był Chrystus. Gwiazda która ujrzeli mędrcy oznajmił im, że gwiazda która przepowiedział Balsam właśnie wzeszła w Jakubie, objawiwszy się w narodzinach żydowskiego króla. Magowie, podobnie jak Balsam, pochodzili ze wschodu. Mieli podobne cele, oddawszy swe życie zgłębianiu wiedzy i nauki. Byli oni ludźmi, którzy gorliwie i chętnie badali fragmenty objawienia danego ludziom o Bogu, rozproszone po całym znanym świecie. Naturalnie, byli oni w szczególny sposób związaniu z przepowiedniami Balaama, człowieka będącego jednym z nich, pochodzącego z ich kraju. Oczekiwali oni zajaśnienia gwiazdy z Jakuba, zgodnie z przepowiednią Balaama, zaś Bóg objawił im jej znaczenie, zwiastujące wypełnienie się tego proroctwa” (Lange’s Commentary, vol. 2, str. 143).

Proroctwo Balaama

Proroctwo Balaama (4 Moj. 24:17-24), które traktuje o Królu Dawidzie, a co ważniejsze, o Królu Jezusie, zawiera w sobie również zarys historii narodu żydowskiego od podboju Kanaanu do ustanowienia królestwa mesjańskiego. Proroctwo to łatwo daje się podzielić na cztery części, z których każda zaczyna się słowami „potem wygłosił swoje proroctwo”.

Część 1 – Wersety 17 – 19. Główny nacisk w tym fragmencie zdaje się być położony na postać Króla Dawida. Dokonany przez niego podbój Moabu opisany jest w 2 Sam. 8:1,2, zwycięstwo nad Edomem w 2 Sam. 8:14. Opisując swe zwycięstwa w psalmach, Dawid zdaje się odnosić do ostatniej części wersetu 18 proroctwa: „W Bogu odniesiemy zwycięstwo, On zdepcze wrogów naszych” (Ps. 60: 14). Określenie „synowie Seta” jest wieloznaczne. Jedni odnoszą go do Seta, syna Noego, który był protoplastą rodzaju ludzkiego, a tym samym wskazują na ostateczne panowanie Żydów nad całym światem. Inni wskazują w tym miejscu na moabskiego króla, którego imię zaginęło na przestrzeni historii, a jeszcze inni mówią o egipskim Faraonie Seti, znanym również jako Egyptus. Werset 19 może odnosić się do ekspansyjnej polityki Dawida, zwieńczonej przez Salomona, za czasów którego państwo żydowskie osiągnęło swą największą świetność.

Część 2 – Werset 20. Werset ten wraca w czasie od epoki Balaama do pierwszej bitwy w historii Wyjścia Izraela. Bitwa pod Refidim opisana jest w 17 rozdziale 2 Księgi Mojżeszowej. Chociaż samo zwycięstwo było wielkie, to jednak w ostatecznym rozliczeniu okazało się częściowe, wobec czego Mojżesz rozkazał później zupełnie wytępić Amalekitów (5 Moj. 25:19). Za czasów Saula nakaz ten nie był przestrzegany (1 Sam. 15: 8,9). Dawid dziesiątkował ich szeregi (1 Sam. 27: 8,9). Lud ten został doszczętnie wybity w czasach Hiskiasza (1 Kron. 4:41-42).

Część 3 – Wersety 21, 22. Fragment ten obejmuje his-

torię od dnia Balaama aż do niewoli Asyryjskiej, w jaką popadły północne plemiona Izraela. Zdaje się, że są one zidentyfikowane pod nazwą Midianitów, ponieważ Jetro, teść Mojżesza, nazywany jest zarówno Midianitą, jak i Kenitą (2 Moj. 3:1, Sędz. 1:16). Biorąc pod uwagę fakt, że Kenici byli jednym z plemion które miały być wywłaszczone przez Izrael (1 Moj. 15) lecz nie znajdowali się na liście narodów które miały zostać podbite po przekroczeniu Jordanu, można dojść do wniosku, że zamieszkiwali oni wschodni brzeg tej rzeki. Większość naukowców umiejscawia ten lud w okolicy dzisiejszego Eliat, na północnym krańcu Morza Czerwonego. Jako że powyższe ustalenia pozostają z sobą w sprzeczności, najprawdopodobniej w rozważanym fragmencie nazwa ta nie odnosi się do określenia ludu, lecz do prowadzonej przez nich działalności handlowej, ponieważ określenie „Kenita” oznacza również „rzemieślnik”. Tym samym, plemiona te mogły osiedlać się wszędzie tam, gdzie wytyczone były szlaki karawan, włączając w to główne szlaki handlowe wiodące przez Seir lub Damaszek. W czasach kiedy królestwo Izraelskie pozostawało podzielone, ich aktywność koncentrowała się głównie na obszarze państwa północnego. Tym samym, rozważany ustęp proroctwa Balaama kończy się wizją uprowadzenia ich do niewoli Asyryjskiej.

Część 4 – Wersety 23, 24. W tym fragmencie prorocka wizja przenosi nas do czasów, gdy już nie będzie żył nikt kto był świadkiem niewoli asyryjskiej, do czasów gdy prorok zapyta „Kto żyw zostanie, gdy Bóg to uczyni?” Mowa jest tutaj o upadku imperium asyryjskiego, które stopniowo zostaje wchłonięte przez państwo babilońskie, a następnie przez Medów i Persów. Ów podbój zapoczątkowany zostanie przez przybycie „okrętów od strony Kittim”.

Kittim (syn Jawana, utożsamianego z Grecją) został dość dokładnie zidentyfikowany w pismach apokryficznych. „Aleksander, syn Filipa Macedońskiego, wyruszył z kraju Kittim i po zwycięskich walkach pokonał Dariusza, króla Persów i Medów, i w jego miejsce objął panowanie najpierw nad Helladą” (1 Mch 1:1). Z kolei zapis 1 Mch 8:5 wspomina: „Tak samo królów kittejskich, Filipa i Perseusza, razem z tymi, którzy przeciwko nim wzniecili powstanie, w czasie wojny starli i siłą poddali swej władzy” (BT).

W ten sposób dochodzimy do trzeciego uniwersalnego imperium, które widzieli również w swych snach Nabuchodonozor i Daniel (Dan. 2 i 7). Imperia te określone są jako te, które „upokorzą Ebera”, postać od której imienia nazwę swą wzięli Hebrajczycy. Postępując swą wizją dalej w przyszłość, Balsam stwierdza, że także i Grecja oraz zwycięski Rzym „zostaną spustoszone”.

Stanie się to wówczas, gdy wielki pozaobrazowy Dawid, Mesjasz Izraela, stanie w obronie ludu Daniela, potomków Izraela, pod koniec czasów (Dan. 12:1). Wówczas gwiazda Balaama i gwiazda betlejemska zajaśnieją jako „słońce sprawiedliwości z uzdrowieniem na swoich skrzydłach” (Mal. 3:20).

Carl Hagensick